

1

מקום להידוק
דפי השאלון

75241

משרד החינוך

אגף בכיר בחינוך

מחברת בחינה

המנהל הפדגוגי

לנבחנים ולנבחנות שלום,

יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לפסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה.

לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

מותאם

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלתם מודפסים פרטיכם האישיים. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אם לא קיבלתם מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי מחברת הבחינה (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

בהצלחה!

מדבקות שאלון ملصقة نموذج امتحان	מדבקות נבחן והתאמות ملصقة ممتحن وملاءمات	מדבקות לנבחנים ملصقات للممتحنين							
שאלון: 075241 	<table><tr><td>שנה السنة</td><td>חודש الشهر</td></tr><tr><td>מועד موعد</td><td></td></tr><tr><td>סמל ביה"ס</td><td>מס' תעודת הזהות</td></tr><tr><td>رقم المدرسة</td><td>رقم الهوية</td></tr></table>		שנה السنة	חודש الشهر	מועד موعد		סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות	رقم المدرسة
שנה السنة	חודש الشهر								
מועד موعد									
סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות								
رقم المدرسة	رقم الهوية								
יש להדביק כאן ↑ מדבקות נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)									

יש לסמן במשבצת ☐ אם ניתנה מחברת נוספת
يجب الإشارة في المربع إذا أُعطِيَ دفتر إضافي
* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

الإدارة التربويّة
وزارة التربية والتعليم
القسم الكبير لامتحانات

دفتر امتحان

تحيّة للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة . عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان .
أعدّ الامتحان لفحص التحصيلات الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط . أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على موادّ مكتوبة أو شفهيّة .

لا يُسمح إدخال موادّ مساعدة – كتب، دفاتر، قوائم – إلى غرفة الامتحان، ما عدا "موادّ مساعدة يُسمح استعمالها" المفصّلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من وزارة التربية والتعليم . كما لا يُسمح إدخال هواتف خلويّة أو أجهزة إلكترونيّة أخرى إلى غرفة الامتحان . استعمال موادّ مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدي إلى إلغاء الامتحان .
بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء .

ملاحم

يجب التقيّد بنزاهة الامتحانات!

تعليمات لامتحان

1. يجب التأكّد بأنّ تفاصيلكم الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلتم عليها . لا يُسمح إضافة أو تغيير أيّة تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات .
2. في حال عدم حصولكم على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعدّ لملصقة الممتحن، بخطّ يد .
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنّه لن يتمّ مسح ضوئيّ لهذه المنطقة .
4. للمسوّدة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدّة لذلك فقط .
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق . الدفتر الذي يُسلّم ناقصاً يُثير الشكّ بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات .
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأنّ الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم .

نتمنّى لكم النجاح!

מדינת ישראל

משרד החינוך

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ד, 2024, מועד ב
מספר השאלון: 75241
נספחים: נספח 1 – מאמרים
נספח 2 – דף עזר

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם
לבתי ספר עצמאיים

הוראות

- א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון	–	הבנה והבעה	–	50 נקודות
חלק שני	–	לשון	–	50 נקודות
- פרק א: שם המספר
- פרק ב: תחביר
- פרק ג: מערכת הצורות
- יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול	–	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

קראו את המאמרים א–ג שבנספח 1 המצורף, וענו על כל השאלות 1–5 שלפניכם.
הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. במאמר ב הרב רוט כותב: "הכרת הטוב היא יסוד קיום התורה כולה. מדובר הן בהכרת הטוב לקב"ה הן בהכרת הטוב בין איש לרעהו". (פסקה א)
א. הרב רוט קושר בין שני סוגי הכרת הטוב. כתבו בלשונכם מהו הקשר. (3 נקודות)

ב. גם הרב נבנצל (מאמר א) וגם הרב וגשל (מאמר ג) מתייחסים לקשר שבין שני סוגי הכרת הטוב שכתבתם בסעיף א.
העתיקו משפט אחד ממאמר א ומשפט אחד ממאמר ג המבטאים קשר זה.
(6 נקודות)
מאמר א: _____
מאמר ג: _____

2. במאמר א, פסקה ד הרב נבנצל מביא דוגמאות שבאמצעותן הוא מציג שאלה רווחת הנוגעת להכרת הטוב.
כתבו את תגובתו של הרב נבנצל על השאלה הרווחת. (4 נקודות)

3. פסקה ז במאמר א פותחת במילים "אין ספק".
א. נסחו בלשונכם את הטענה שבנוגע אליה הרב נבנצל נוקט לשון זו. (2 נקודות)
ב. הצירוף "אין ספק" הוא אמצעי של הכותב לבטא את היחס שלו כלפי טענתו. כתבו מהו היחס שהכותב מבטא. (2 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

4. לפניכם ציטוט מדברי הרמח"ל.
"יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה
חובתו בעולמו". (רמח"ל, מסילת ישרים, פרק א)
דברי הרמח"ל יכולים לשמש תגובה על תפיסת חיים המקובלת בימינו, כפי שמתאר אותה
הרב וגשל במאמר ג.
א. הסבירו מהי תפיסת החיים המקובלת. (4 נקודות)

- ב. הסבירו כיצד דברי הרמח"ל יכולים לשמש תגובה על תפיסה זו (בתשובתכם התייחסו
למילים המודגשות בדברי הרמח"ל). (4 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

5. מטלת כתיבה (25 נקודות)

הדור שלנו ממעיט בהכרת הטוב ובהודיה עליו. כדי לעורר מודעות לעניין זה עומד להיערך בכיתתכם דיון בנושא "הכרת הטוב".

לקראת הדיון כתבו סקירה על פי **מאמרים א, ב** על הגורמים המקשים על האדם להכיר טובה ועל התועלת שמביאה הכרת הטובה לאדם.

הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).

כתבו בהיקף של 100–200 מילים.

השתמשו בעמוד זה לכתיבת טיוטה, ואת הסקירה כתבו בעמודים 7-8.

טיוטה

[illegible]

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

[illegible]

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. ענו על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר – חובה (10 נקודות)

בפרק זה ענו על שאלה 6.

6. במשפטים שלפניכם **הקיפו** את הצורה הנכונה של שם המספר מבין האפשרויות הנתונות.

- (1) הכרת הטוב היא **אחד / אחת** מעיקרי האמונה.
- (2) בליל **חמישה עשר / חמש עשרה** בניסן, הוא ליל הסדר, אנו מכירים טובה לקב"ה על צאתנו ממצרים.
- (3) יציאת בני ישראל ממצרים התרחשה לפני יותר משלושת אלפים שלוש מאות **ותשעה עשר / תשע עשרה** שנים.
- כלומר, עברו מאז יותר **ממאה שישים ושבע / מאה שישים ושבעה** דורות, ועודנו מודים על כך.
- (4) מידה נעלה היא להכיר טובה גם לבעלי החיים, לצומח ולדומם. לכן משה רבנו לא הכה את היאור ב**שלוש / שלושת** המכות הראשונות.
- (5) אם אדם לווה כסף מחברו, ורוצה להחזיר לו פי **שניים / שתיים** מן הערך של הכסף שלוה משום שהוא מכיר לו טובה, יש בזה חשש ריבית.
- (6) **בחמש / חמשת** ספרי התהילים נזכרות מילים מן השורש של המילה "תודה" **שבעים ותשע / שבעים ותשעה** פעמים.
- (7) הגימטרייה של המילה "כוס" היא **שמונים ושישה / שמונים ושש**. בפרק ק' בתהילים, פרק התודה, יש **ארבעים ושלוש / ארבעים ושלושה** מילים. על כך אומרים שמי שרואה את מחצית הכוס המלאה מודה על מה שיש לו, ואינו מתלונן על מה שאין לו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחרו בפרק שלמדתם: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.

ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות, 7–11 (לכל שאלה – 12 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק זה לא יעלה על 40 נקודות.
שימו לב: תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף העזר.

7. א. לפניכם משפט פשוט.

בכל דור ההורים מקנים לילדיהם את החובה הבסיסית של אמירת תודה.

נתחו את המשפט: ציינו מעל המילים שבו את התפקידים התחביריים שלהן.

ב. לפניכם משפט מורכב.

כאשר ישריש אדם בנפשו שלא מגיע לו הכול, מידת הכרת הטוב תהיה טבועה בו.

תחמו את הפסוקיות במשפט, וכתבו מעל כל אחת מהן את התפקיד התחבירי שלה.

ג. לפניכם משפט איחוי.

מידת הכרת הטוב היא מעלה טבעית בנפש האדם, וחוסר הכרת הטוב הוא פחיתות נפש.

המירו את וי"ו החיבור במילת קישור אחרת שתביע את הקשר הלוגי שבמשפט.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

8. לפניכם שלושה משפטים מורכבים, ובהם פסוקיות הפותחות במילות שאלה.

(1) לעיתים אנשים אינם מבינים לשם מה הם צריכים להכיר תודה ולגמול טובה.

(2) מתעוררת תמיהה מדוע אנחנו צריכים להכיר טובה לבעלי חיים ולדומם.

(3) השאלה היא איזה מאמץ השקיע היאור בנשיאת התיבה של משה.

א. תחמו את הפסוקית בכל משפט, וציינו מעליה את התפקיד התחבירי שלה.

ב. המירו את משפט (2) במשפט שבו הפסוקית תהיה בתפקיד תחבירי אחר. שמרו על משמעות המשפט.

ג. לפניכם משפט ובו מילים המסומנות בקו.

אין ספק שהדרך העיקרית להטמעת מידת הכרת הטוב היא חינוך עצמי במשך שנים רבות.

כתבו מעל כל מילה המסומנת בקו במשפט את התפקיד התחבירי שלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

9. א. לפניכם שני משפטים מורכבים. בכל משפט מסומנת בקו מילת השיעבוד "כי", הפותחת פסוקית.

(1) אדם שאינו מכיר טובה לאדם אחר לא יכיר טובה גם לקב"ה, כי המידות

השליליות מעוותות את שיקול הדעת ההגיוני.

(2) בעל ספר החינוך מלמד אותנו כי אדם צריך להכיר טובה למי שהיטיב עימו.

- תחמו בכל משפט את הפסוקית הפותחת במילה "כי", וציינו מעליה את התפקיד התחבירי שלה.
- המירו את החלק הראשון של **משפט (1)** במשפט שיש בו פסוקית נושא. שמרו על משמעות המשפט. אין להוסיף מידע.

ב. לפניכם משפט ובו חלקים כוללים.

מידת הכרת הטוב אינה פרט שולי באישיות האדם אלא רכיב מרכזי באישיותו.

- הקיפו את החלקים הכוללים, וציינו את תפקידם התחבירי.
- ציינו את הקשר הלוגי שבין החלקים הכוללים.

ג. לפניכם משפט.

הצירוף "להוקיר תודה" הנפוץ בפי העם אינו אלא שיבוש.

- המירו את המשפט הנתון במשפט שלא יהיה במבנה "אין... אלא...". שמרו על משמעות המשפט.

- הסבירו מהי תרומתו של המבנה "אין... אלא" במשפט להעברת המסר של הכותב.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

10. א. לפניכם קטע קצר ובו המילה **לטענתו** כתובה פעמיים, ומסומנת בקו. ציינו מעל כל אחת מן המילים המסומנות בקו את התפקיד התחבירי שלה.

המרצה דיבר על החשיבות של מידת הכרת הטוב. לטענתו, אדם צריך לחנך את

עצמו להכיר בטובות שעושים למענו. הוא הביא סימוכין לטענתו זו מספרי

המוסר השונים.

ב. לפניכם משפט ובו הסגר.

בלי ספק, לאדם שאינו מכיר טובה יש תירוצים רבים הפוטרם אותו מהכרת הטוב.

• **הקיפו את ההסגר במשפט.**

• ציינו מהי תרומתו של ההסגר במשפט. _____

ג. לפניכם משפט.

ראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עימו טובה. (ספר החינוך, מצווה לג)

המירו את המשפט ואת הכתוב בסוגריים במשפט שיהיה בו הסגר. אין להוסיף מידע.

ד. לפניכם שני משפטים, ובכל אחד מהם יש תמורה.

(1) **על פי תפיסת החיים בדורנו, לאדם מגיע כל הטוב שבעולם: כבוד, כסף, מעמד**

חברתי ועוד.

(2) **בספר "חובת הלבבות" נאמר: "כאשר ישריש (האדם) שלא מגיע לו הכול, ממילא**

ילמד להעריך את מה שהוא מקבל."

• **הקיפו את התמורה בכל משפט.**

• ציינו את התפקיד התחבירי של המילה/המילים שהתמורה ממירה.

התפקיד התחבירי **במשפט (1)**: _____

התפקיד התחבירי **במשפט (2)**: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

11. א. לפניכם משפט מורכב.

תחושת הבושה שמלווה אנשים כשהם נדרשים להכיר תודה אינה מוצדקת.

- פרקו את המשפט לשלושה משפטים פשוטים עצמאיים.

- 1.
- 2.
- 3.

- העתיקו מן המשפט הנתון מילה אחת שתפקידה התחבירי הוא אוגד, ומילה אחת שתפקידה התחבירי הוא לוואי.

אוגד: _____ לוואי: _____

ב. לפניכם קטע ובו מודגשות ארבע צורות בינוני.

ההכרה בטובה וההודיה עליה הן המעט ההכרחי שה**מקבל** צריך להעניק למי שהיטיב עימו. זו עדות לאישיות חיובית ו**ראויה**. לעומת זאת אישיותו של כפוי הטובה היא שלילית, ומידה **מגונה** זו **מתבטאת** בכל תחום בחייו.

כתבו מעל כל אחת מן המילים המודגשות בקטע את חלק הדיבור שלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות, 12–16 (לכל שאלה – 12 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק זה לא יעלה על 40 נקודות.
שימו לב: תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף העזר.

12. לפניכם טבלה ובה שבעה משפטים. בכל משפט מודגש פועל.
השלימו את הטבלה: ציינו את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

המשפט	השורש	הבניין
הכרת הטוב מועילה למכיר הטובה.		
הכרת הטוב מעידה על אישיות חיובית.		
כפוי הטובה מתלונן ואינו מעריך מעשה טוב שעושים עבורו.		
התנהגותו של כפוי הטובה מאפיינת (מאופיינת) באנוכיות.		
חשוב לתרגל יום־יום את מידת הכרת הטוב.		
מידת הכרת הטוב תטמע (תוטמע) בנפשו של מי שיכיר טובה לדומם.		
המכיר טובה לאחרים יזכה במידת הענווה.		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

13. א. (1) לפניכם משפט ובו שתי מילים שמודגש בהן הצורך הסופי.

מידת הכרת הטוב **חשובה**, כי בלעדיה נפשו של האדם לא תגיע לשלמותה.

- מהו סוג הצורך הסופי המשותף לשתי המילים? **גזירה / נטייה**.
- מהי **המשמעות** של הצורך הסופי במילה חשובה? _____
- מהי **המשמעות** של הצורך הסופי במילה שלמותה? _____

(2) לפניכם משפט נוסף ובו שתי מילים שמודגש בהן הצורך הסופי.

יהודי צריך לחנך את עצמו להכרת הטוב לקב"ה על שנתן לו חיים, **בריאות**, משפחה ועוד.

- מהו סוג הצורך הסופי המשותף לשתי המילים? **גזירה / נטייה**.
- מהי **המשמעות** של הצורך הסופי במילה יהודי? _____
- מהי **המשמעות** של הצורך הסופי במילה בריאות? _____

ב. לפניכם ארבע מילים, ובהן האות תי"ו מודגשת.
בכל אחת מן המילים ציינו אם האות תי"ו המודגשת היא **שורשית** או **מוספית**.

- מִשְׁחִית** את הנפש _____
- בצורה **מִיטָבִית** _____
- הַשְׁתַּדְּלוּת** _____
- הַתְקַנָּה** _____

ג. לפניכם ארבעה פעלים.

מִתְּרָה, נוֹתֵר, הוֹתֵר, מִיְתֵר (מיותר)

- הקיפו** את הפועל היוצא דופן מבחינת ה**שורש**, וכתבו מעליו את שורשו.
- בטבלה שלפניכם מיינו את הפעלים לפי ה**בניין**.

נפעל	הפעיל	פועל

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

14. א. לפניכם קטע ובו צורות בינוני מודגשות.

כשם שאדם שְלווה ממון מזולתו **חש** בכל יום שהוא עֲבַד לְמַלוּוה, כך חש גם מי שגמלו עימו טובה. מכיוון שתחושה של כניעה היא תחושה **מציקה**, הוא **מנסה** להתחמק ממנה בתירוצים שונים.

השלימו את הטבלה: כתבו לכל צורת בינוני את חלק הדיבור שלה, ואת הבניין שלה.

צורת הבינוני	חלק הדיבור	הבניין
חש		
מְלווה		
מציקה		
מנסה		

ב. לפניכם קטע שיש בו פעלים סבילים.

משה נִמְשָׁה מִן הַיָּאֹר בִּידֵי בַת פִּרְעֹה, וְחוֹנֵךְ בְּבֵית פִּרְעֹה כִּאִילוֹ הָיָה בֶן מֶלֶךְ.
מִפְּלִיא הַדָּבָר – פִּרְעֹה שִׁגְזַר שְׂכָל יֶלֶד עִבְרִי שִׁיּוּלָד יוֹשֶׁלֶךְ לַיָּאֹר הוּא הַמַּגְדֵּל
אֶת מֹשֶׁה, מוֹשִׁיעַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

העתיקו מן הקטע שלושה פעלים סבילים מבניינים שונים, וציינו את הבניין של כל אחד מהם.

- הפועל: _____ הבניין: _____
- הפועל: _____ הבניין: _____
- הפועל: _____ הבניין: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

15. א. לפניכם רשימת מילים.

תרעמת (תרעומת), מסכן (מסוכן), אדם גאותן (גאוותן), שכתוב, רוקחות

- בטבלה שלפניכם מיינו את המילים לפי דרך התצורה.
- ליד כל מילה שנוצרה בדרך של שורש ומשקל ציינו את המשקל שלה.
- ליד כל מילה שנוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי ציינו את משמעות הצורן הסופי במילה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

ב. לפניכם רשימת שמות שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי.

מקומון, מטבחון, חידון, אגמון, יומון, שאלון

מיינו את המילים לזוגות לפי משמעות הצורן הסופי.

כתבו ליד כל זוג את המשמעות המשותפת של הצורן הסופי.

- הזוג: _____, _____ משמעות הצורן הסופי: _____
- הזוג: _____, _____ משמעות הצורן הסופי: _____
- הזוג: _____, _____ משמעות הצורן הסופי: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

16. א. לפניכם קטע שחסרים בו פעלים. כתבו בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
- דוגמה: המוכר התעלל (ע-ל-ם) מן התלונה של הלקוח.
- הכרת הטוב לקב"ה היא חלק מהותי בחיינו, והיא _____ (ל-ו-י/ה) את יומו של היהודי מבוקר ועד ערב. הדבר הראשון שאנו עושים בבוקר מייד אחרי שאנו _____ (ע-ו-ר), הוא אמירת "מודה אני".
- לאחר מכן, בכל שלוש התפילות ביום אנו _____ (ש-ו-ב) ואומרים את ברכת ההודאה. בברכה זו אנו _____ (י-ד-י/ה) לקב"ה על שהוא _____ (י-ט-ב) עימנו בכל רגע ורגע.
- בבית הכנסת, כשהחזן חוזר על תפילת העמידה בקול, הקהל שותק. רק בזמן ברכת ההודאה, הקהל כולו _____ (צ-ר-ף) אליו, ואומר בלחש "מודים דרבנן". מדוע זה כך?
- חז"ל _____ (ד-מ-י/ה) זאת לעבד. כשם שהעבד _____ (פ-נ-י/ה) את בקשותיו לאדונו באמצעות שליח, כך גם אנחנו בתפילת העמידה, שרובה בקשות. אבל כשמדובר בתודה, לא ראוי שהיא _____ (מ-ס-ר) באמצעות שליח, אלא חשוב שהאדם _____ (ב-ט-א) אותה בפיו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ד, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

ב. לפניכם קטע שחסרים בו שמות עצם. כתבו בכל מקום ריק את שם העצם המתאים

על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: בעקבות הטיפול חל שניני (ש-נ-י/ה) במצבו של החולה.

"הודיה" ו"הודאה" הן מילים ששורשן זהה, אולם לרוב אנו משתמשים בהן במשמעויות

שונות זו מזו. משמעות המילה "הודיה" היא אמירת תודה, ואילו במילה "הודאה"

יש _____ (ב-ט-א) להכרה באשמה.

על פי הרב הוטנר, יש קשר בין המילים:

כשאדם מביע תודה הוא למעשה מכיר ב _____ (ת-ל-י/ה) שלו באחרים

וב _____ (ק-ש-י/ה) שלו להסתדר בכוחות עצמו. הוא מבין שלא הכול נתון

ב _____ (ש-ל-ט) שלו, ויש דברים שהם מעבר ל _____ (י-כ-ל) שלו.

ההכרה הזאת לעיתים כרוכה ב _____ (ב-ו-ש), אבל מחקרים גילו שאנשים

שחיים ב _____ (י-ד-ע) פנימית של הודיה זוכים ל _____ (ח-ו-ש)

גדולה יותר של אושר בחייהם כי הם מעריכים את מה שקורה להם.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

/המשך בעמוד 22/

עמוד 21

טיוטה

טיוטה

"איתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"

"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالنجاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספחים: נספח 1 – מאמרים ונספח 2 – דף עזר
לשאלון מותאם, עברית: הבנה, הבעה ולשון
לבתי ספר עצמאיים
75241, קיץ תשפ"ד, מועד ב

מותאם

נספח 1 – מאמרים

לפניכם שלושה מאמרים. קראו אותם, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר א

הכרת הטובה

מאת הרב אביגדור נבנצל

פסקה א רוב בני האדם מכירים בחובתם לגמול על טובה שעשו אחרים בעבורם. זו תחושה אנושית בסיסית, ובכל זאת לא מעט אנשים נמנעים מכך.

פסקה ב הבעת תודה כרוכה בבושה מסוימת, שכן יש בה מעין הודאה בכישלון. אדם מתבייש להודות שלא הצליח להסתדר בכוחות עצמו, ושהוא זקוק לאחרים, משום כך הוא מנסה להפחית מערך הטובה שנעשתה בעבורו. כשאדם משכנע את עצמו שבעצם לא היטיבו עימו, הוא מתחמק מהכרת טובה – רגשית, מילולית או מעשית. ההתחמקות מתבטאת בתירוצים שונים, למשל: "אומנם הוא עשה לי טובה, אבל שילמתי לו"; "זה בקושי הועיל לי, הייתי מסתדר גם בלעדיו"; "מה הוא כבר עשה? הוא לא התאמץ כלל בשביל זה" ועוד.

פסקה ג התורה מחנכת אותנו להכיר טובה ולא להתחמק מחובה זו בתירוצי סרק, כלומר לא להיות כפויי טובה. כפיות טובה היא מידה שלילית ביותר. לדברי חז"ל, כל הכופר בטובתו של חברו כופר לבסוף בטובתו של הקב"ה. קשר זה בין כפיות טובה לאדם ובין כפיות טובה לבורא מוזכר בספר החינוך כטעם למצוות כיבוד אב ואם (מצווה לג): "ראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עימו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה... וכשיקבע זאת המידה (הכרת טובה) בנפשו, יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו". מדברים אלה לומדים עד כמה חשובה מידה זו בנפש האדם.

פסקה ד גם אם האדם מכיר בחסדי ה' המורעפים עליו, לעיתים עולה בליבו טענה המעכבת אותו מלהודות על החסדים שהוא מקבל בשפע מן הבורא. אדם אומר לעצמו: אומנם קיבלתי טובה, אבל לשם מה הקב"ה צריך את התודה שלי? הרי השמיים ושמי השמיים שלו הם, ומה תעלה או תוריד ההודאה שלי? ואכן דווקא משום שנראה שיש מידה של אמת בטענה זו, התורה טורחת להבהיר את תשובתה באמצעות כמה דוגמאות, הממחישות את הטעות היסודית שבטענה זו: כפי שאנו יודעים, במכת דם ובמכת צפרדע לא משה הוא שהכה את היאור אלא אהרן, וזאת על פי ציווי מפורש של ה'. על פי המדרש, הסיבה לכך היא שהיאור הגן על משה בזמן שהונח בתיבה במי היאור. כך גם במכת כינים – אהרן הוא שהִקֵּה את העפר ולא משה. הסיבה לכך, על פי המדרש, היא שמשוה טמן בו את המצרי שהוא הרג.

פסקה ה נשאל את עצמנו: וכי איזו טובה "עשה" היאור למשה? כמה מאמץ "השקיע" היאור בנשיאת התיבה? וכך גם העפר ש"עזר" למשה. האם היאור הדומם חש בהכרת הטובה של משה? האם העפר חש בכך? אלא התורה מלמדת אותנו שהבעת התודה היא בראש ובראשונה עבור האדם. הכרת הטובה אינה מחווה עבור היאור או החול, אלא עבור האדם. אילו משה היה מכה דבר שגרם לו הנאה כלשהי, נפשו הייתה נפגמת ולא הייתה מגיעה לשלמותה.

פסקה ו כפי שהכרת הטובה היא יסוד מעלות הנפש, כך כפיות הטובה היא מן המידות המושחתות ביותר. אין פירושה רק פגיעה ביחסים שבין אדם לחברו אלא היא בראש ובראשונה מזיקה לאדם עצמו ומשחיתה את נפשו. כפיות הטובה היא השורש של כל הפורענויות שבנדודי עם ישראל במדבר. גם כאשר ה' "מקפיץ" להם את הדרך כדי שיגיעו מהר יותר לארץ-ישראל, הם מתלוננים על המסע המזורז בחולות המדבר. כשלא רוצים להודות רואים תמיד את הרע שבכל דבר, ואם אין רע – ממציאים אותו. כך גם תגובת העם בשומעם את דברי המרגלים. וכי מה נתחדש כשסיפרו המרגלים שבארץ-ישראל יש ענקים? הרי כולם ידעו זאת. אבל כשאדם הוא כפוי טובה, הרי שגם על חסד עצום כיציאה מעבדות לחירות הוא מעז פנים ואומר: "בְּשִׁנְאָת ה' אֶתְּנֵנוּ הוֹצִיָּאֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (דברים א, כז). קשה להבין כיצד ייתכן לומר משפט כזה – אבל כפוי הטובה מסוגל לכך.

פסקה ז אין ספק שהמפתח למידה של הכרת הטובה הוא חינוך עצמי ותרגול יום-יומי במשך שנים ארוכות. בלי חינוך כזה ובלי מודעות עמוקה לנושא, קשה לאדם להבחין שהוא נגוע בכפיות טובה. מוטל עלינו לדעת להכיר טובה במידה רבה יותר למי שעשה עימנו טובות רבות. לשם כך יש להתאזר בענווה ולדעת כי אנו חייבים להזדקק לזולת. לדעת שהרגשת הבושה אינה שלילית, ואסור שהיא תמנע מאיתנו להכיר טובה.

מאמר ב

הכופר בטובתו של חברו

מאת הרב יצחק רוט

פסקה א "מודה אני לפניך" – במילים אלה פותח היהודי את יומו. המילה הראשונה היא "מודה", והיא מבטאת הכרת טובה לבורא על אין-סוף טובות שהוא מרעיף עלינו. הכרת הטוב היא יסוד קיום התורה כולה. מדובר הן בהכרת הטוב לקב"ה הן בהכרת הטוב בין איש לרעהו.

פסקה ב אף על פי שהכרת הטוב לבורא ולאדם מתבקשת באופן טבעי, יש אנשים כפויי טובה. כפיות טובה היא תולדה של מידת הגאווה והאנוכיות, המעוותת את האדם, כי הוא בטוח שהטובה שזכה בה מגיעה לו. נראה לו שהטוב שהוא נוחל מגיע לו בדין בזכות מעשיו הטובים, או בשל מעלותיו, ועל כן הוא אינו מכיר טובה.

פסקה ג אדם שסבור שהכול מגיע לו, דרישותיו ורצונותיו גוברים. ככל שהוא מצליח יותר, כך הוא בטוח שמגיע לו יותר, ואם רצונותיו אינם מתממשים הוא מלא תרעומות וכעסים. התורה אומרת: "פֶּן תֹּאכַל וְשָׂבַעְתָּ... וְרָם לְבָבְךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים ח, יב-יד). השפע מביא לגאווה המונעת מן האדם להכיר טובה, ומי שאינו מכיר טובה לזולת, ויש לו אף תביעות ורצונות – סופו שישכח את בוראו.

פסקה ד מידה זו של כפיות טובה משפיעה לרעה על האדם שלוקה בה. מאחר שנדמה לו שהכול "מגיע לו" הוא רוצה עוד ועוד, ואינו מוצא סיפוק במה שהשיג, שכן תמיד נדמה לו שחסר לו דבר מה. לעומתו מי שמכיר כי אין מגיע לו דבר, וכל מה שיש לו הוא מחסדי השם יתברך עליו, מבטו ממוקד בטוב שבחייו ובמחצית הכוס המלאה. אדם כזה נהנה מכל דבר שהוא מקבל, ומגשים בחייו את הנאמר במסכת אבות: "איזהו עשיר? השמח בחלקו" (אבות ד, א).

פסקה ה הרב וולבה זצ"ל אומר שבאמירת תודה יש משום כניעה לעושה הטובה, ומכיוון שתחושה של כניעה קשה לאדם, הוא נוטה להתעלם מן הטובה שגמלו עימו. בעומק נפשו הוא יודע שהוא "בעל חוב", כמו שנאמר: "עֲבַד לַיהוָה לְאִישׁ מִלֵּוֹה" (משלי כב, ז) – כשם שאדם שלווה מזולתו ממון, חש שהוא עבד למלווה, כך חש מי שעשו עימו טובה. אדם כזה מבקש להשתחרר מתחושת המחויבות, לכן הוא מחפש תירוצים מדוע אין הוא צריך להודות למי שהיטיב עימו.

* מעובד על פי הרב רוט, י' (כ' באלול תשע"ה). "הכופר בטובתו של חברו", יתד נאמן, עמ' 6.

פסקה ו כאשר אדם אינו מכיר טובה לזולתו, אין הוא יכול להגיע לידי הכרת הטוב כלפי השם יתברך. בעל ספר החינוך מלמד אותנו כי רק כאשר האדם קובע בנפשו את מידת הכרת הטוב כלפי זולתו, הוא יכול להגיע למידת הכרת הטוב כלפי הבורא יתברך.

פסקה ז וכך אומר הרב וולבה זצ"ל: "זאת היא עבודתנו בחיים [...] להתחזק עד מאוד במידה של הכרת הטובה וההודיה, בין כלפי כל אדם ובין כלפי הקב"ה".

מאמר ג**והגדת – שאינך כפוי טובה**

מאת הרב וגשל ל'

פסקה א אחת מן המידות שעל היהודי לסגל לעצמו היא מידת הכרת הטוב, כלומר שיהיה רגיל להעריך את הטובות שעושים לו ולרצות לגמול טובה למיטיביו.

פסקה ב התורה מציינת שנדרשת הכרת הטוב גם כלפי בעלי חיים וכלפי הדומם. נשאלת השאלה: מדוע יש צורך להכיר להם טובה? הרי הם אינם מבינים ואינם מרגישים שהאדם מכיר להם טובה. אכן הדומם אינו מרגיש ואינו מבין שהכירו לו טובה, אבל הכרת הטוב לדוממים נוטעת בלב האדם את מידת הכרת הטוב.

פסקה ג מטרתה של מידת הכרת הטוב אינה רק לגמול על טובה שעשה אדם לזולתו אלא להביא לתיקון האדם והעולם. הקב"ה ברא את העולם ורצה שתהיה בו אנושות מתוקנת, ושיחיו בו אנשים טובים. כשאדם אינו מכיר טובה, גם אם הנסיבות הן מוצדקות וטובות, הוא פוגם במידותיו ובאישיותו. אבל כאשר אדם מחנך את עצמו להכיר טובה אפילו לדוממים ולבעלי חיים הוא מטמיע בנפשו את מידת הכרת הטוב ומועיל בזה לעצמו ולעולם.

פסקה ד בימינו מקובלת תפיסת החיים שלאדם מגיע לקבל הכול, מכל הטוב שיש בעולם: כבוד, כסף, נחת, מעמד חברתי איתן, הנאות ועוד ועוד. כבר בגיל רך הילד לומד לעמוד בתוקף על זכויותיו ולא לוותר. בהיותו מבוגר האדם לומד מה רבו זכויותיו: כמה מגיע לו מן הזולת, מן הרשויות השונות, מן החברה ועוד. כל מה שעושים בעבורו וכל מה שהוא מקבל אינו נחשב בעיניו "טובות". הרי כל זה מגיע לו לפי שורת הדין.

פסקה ה כולנו מושפעים במידה כזאת או אחרת מתרבות ה"מגיע לי". אדם שמשוכנע שהכול מגיע לו – כל דבר שהוא מקבל יהיה לו טבעי, פשוט ומובן מאליה, והוא לא יחוש צורך להכיר טובה למיטיבו. במשך הזמן אי-הכרת הטוב עלולה להיהפך אצלו להרגל.

פסקה ו רבנו בחיי בספרו "חובות הלבבות" אומר שאדם שאינו מכיר טובה יש לו תירוצים רבים לפטור את עצמו מכך. הוא יטען למשל: "הוא לא רצה עזרה", או "מי שסייע לי התכוון להשיג רווחים לעצמו", טענה אחרת היא שהוא כבר יצא ידי חובת הכרת הטוב. אך כאשר ישריש בנפשו שלא מגיע לו הכול, ילמד להעריך את מה שהוא מקבל, ומידת הכרת הטוב תהיה טבועה בנפשו.

* מעובד על פי הרב וגשל, ל' (ערב פסח תש"ף). משיעורי הרב אברהם מרדכי רושצקי, המודיע, תוספת לגיליון, עמ' כח-ל.

פסקה ז וכותב עוד רבנו בחיי שמי שאינו מכיר טובה לאדם עלול גם שלא להכיר טובה לקב"ה. אומנם בשכלו אדם מבין שעליו להודות לקב"ה על שנתן לו חיים, בריאות משפחה ועוד, אבל הוא מתקשה לעשות זאת כי כאשר המידות פגומות, כשהרגש לא נכון, גם שיקול הדעת מעוות.

פסקה ח תפקידו של יהודי לחנך את עצמו להכרת הטוב, כלומר להכרה שלא מגיע לו דבר, וכי כל מה שהוא מקבל מידי ה' הוא מתנת חנם. כאשר אדם ילמד להכיר בטובה שגמל עימו חברו ויהיה מורגל להסיק מכך את המחויבות להשיב לו כגמולו, יוסיף להכיר טובה למלכו של עולם, אשר הוא "א-ל זן ומפרנס לכול ומיטיב לכול".

נספח 2 – דף עזר

טבלת התנועות

התנועות הקטנות	התנועות הגדולות	התנועות החטופות	
a	פתח	קמץ	חטף פתח
e	סגול	צירי חסר	צירי מלא
i	חיריק חסר	חיריק מלא	
o	קמץ קטן	חולם חסר	חולם מלא
u	קובוץ	שורוק	

טבלת הגופים

גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי	
יחיד	מדבר	נוכח	נסתר
יחידה	מדברת	נוכחת	נסתרת
רבים	מדברים	נוכחים	נסתרים
רבות	מדברות	נוכחות	נסתרות

חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (שם פועל), תואר הפועל, מילת יחס, מילת קישור

תחביר

דרכי ההבעה במשפט: משפט חיווי, משפט ציווי, משפט שאלה

סוגי המשפטים: משפט פשוט, משפט מורכב, משפט איחוי (מאוחד/מחובר)

סוגי הנשואים: נשוא פועלי (לרבות נשוא מורחב), נשוא שמני, נשוא קיומי (דמוי פועל: יש, אין)

התפקידים התחביריים במשפט: נושא, נשוא, אוגד, מושא, תיאור, לוואי, תמורה

סוגי התיאורים ופסוקיות התיאור: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי, ויתור

החלקים הבלתי תלויים במשפט: הסגר, פנייה, קריאה

משפטים בעלי מבנה מיוחד: נושא סתמי, חלק ייחוד, חלק כולל

קשרים לוגיים: ריבוי והוספה, צמצום, השוואה, ברירה, הדגמה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ניגוד,

ויתור, תנאי

תורת הצורות

בנייני הפועל: קל-פָּעַל (פעל), נִפְעַל (נפעל), הִפְעִיל (הפעיל), הִפְעֵל (הופעל), פָּעַל (פיעל), פִּעַל (פועל), הִתְפַּעֵל (התפעל)

גזרות הפועל והשם:

גזרת השלמים, גזרת המרובעים

גזרות החסרים (העלולים): חסרי פ"נ (חפ"ן), חסרי פי"צ (חפי"ץ), חסרי פ"י (חפ"י)

גזרות הנחים: נחי פ"א (נפ"א), נחי פ"י/ו (נפ"י/ו), נחי ל"י/ה (נל"י/ה), נחי ל"א (נל"א), נחי ע"ו/י (נע"ו/י) גזרת הכפולים (ע"ע)

דרכי תצורת המילים:

גזירה מסורגת: שורש ומשקל

גזירה קווית: בסיס וצורן, הֶלַחַם בסיסים, ראשי תיבות (נוטריקון)

סוגי צורנים: צורן גזירה, צורן נטייה